

Тема: Шкідники плодових культур

1. Колюче-сисні шкідники
2. Гризучі шкідники бруньок і листків

В садах України виявлено більше 300 видів шкідливих комах, гризунів, більше 100 видів збудників хвороб, які знижують урожай плодових культур на 30-40%, товарний вигляд на 45-60%.

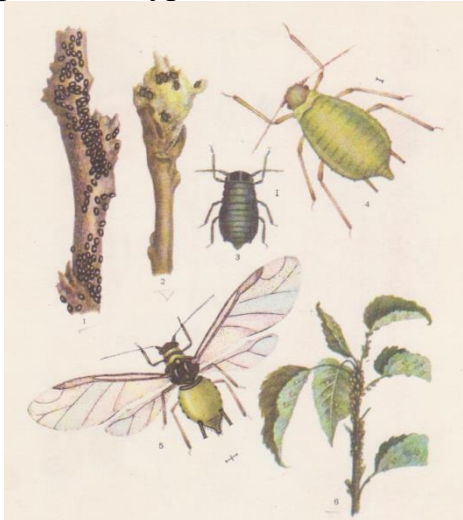
1. Колюче-сисні шкідники плодових культур

Зелена яблунева попелиця. Ряд рівнокрилих, родина попелиць. Попелиця зелена з коричнево-жовтою головою, довжина тіла до 3 мм. Трубочки і хвостик світлі.

Зимують яйця на молодих пагонах. Личинки народжуються в період розпускання бруньок, тобто в фазі зеленого конуса. Вони перетворюються на безкрилих партеногенетичних самок-засновниць, кожна з яких народжує до 80 личинок. За літо може бути від 8 до 17 поколінь. Крилаті самки-розселювачки перелітають на інші яблуні і сприяють розселенню шкідника. Восени з'являються самки і самці, самки після спарювання відкладають 1-5 зимуючих яєць.

Попелиці шкодять яблуні, груші, айві. Личинки й самки висмоктують сік з бруньок і листя. Особливо небезпечні у розсадниках і молодих садах. Листя і пагони перестають рости, скручуються, відмирають. Ослаблені пагони легко підмерзають.

Заходи захисту. Систематичне видалення і знищення прикореневих пагонів-вовчків. Ранньовесняне обприскування до розпускання бруньок ДНОК 40% в.р. 10-15 кг/га. Обприскування після відродження личинок по зеленому конусу препаратами: нурел Д 1,0-1,5 л/га, люфокс 1,0 л/га, медян екстра 1,5-2,0 л/га.

Зелена яблунева попелиця

1 – зимуючі яйця на гілці яблуні; 2 – личинки на розпускаючій брунці; 3 – личинка; 4 – безкрила попелиця; 5 – крилата розселювачка; 6 – пагін яблуні, пошкоджений попелицею

Каліфорнійська щитівка. Ряд рівнокрилих, родина щитівок. Карантинний об'єкт, пошкоджує більше 200 видів листяних дерев і кущів.

Тіло самки лимонно-жовте, широкогрушовидне, довжиною до 1,3 мм. Очей, вусиків і ніг немає. Закрита самка круглим темно-сірим, або коричневим щитком,

діаметром до 2 мм. Ротовий апарат колюче-сисний, розвинений добре, щетинки і хоботок в три рази довші тіла.

Щиток самця видовжено-овальний до 1 мм. Тіло світло-оранжеве з трьома парами ніг, одною парою крил, вусиками. Ротовий апарат відсутній.

Зимують личинки першого віку, присмоктавшись до кори під щитком. Весною вони два рази линяють і перетворюються на самок і самців. Самці літають в першій половині травня. Самки після спарювання народжують по 100-110 рухливих личинок в другій декаді червня, першій декаді липня, яких називають «бродяжками». Вийшовши з-під материнського щитка, личинки присмоктуються до рослини і починають виділяти воскові нитки, утворювати щиток.

Шкідник має 1-2 покоління. Тривалість циклу першого покоління триває 40-60 днів в залежності від температури навколишнього середовища.

Щитівки живляться на стовбурі дерева, гілках, листках і плодах. Кора розтріскується і опадає у вигляді лусочок, при сильному зараженні дерево гине.

На молодій корі, плодах і листі в місцях висмоктування соку утворюються невеликі червоні плями. Може з'явитись виродливість плодів.

Заходи захисту. Карантинні заходи, фумігація садивного матеріалу в камерах. Зішкрібання щитків з дерев. Ранньовесняне обприскування до розпускання бруньок. Повторне обприскування в період розселення «бродяжок».

Каліфорнійська щитівка

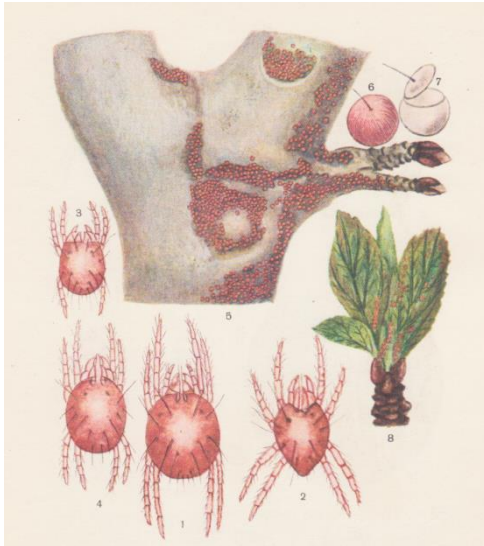
1 – самець; 2 – самка, без щитка; 3 – щиток самця; 4 – щиток самки; 5 – штучно піднятий щиток, під яким видно самку; 6 – 7 – щитки самців і самок на гілці; 8 – личинка «бродяжка», вид зверху; 9 – вона ж, вид знизу; 10 – гілка пошкоджена щитівками; 11 – пошкоджене яблуко; 12 – груша пошкоджена щитівкою

Червоний плодовий кліщ. Клас павукоподібних, ряд акариформних, родина павутинних кліщів. Самка має овальне тіло, буро-червона до 0,44 мм. Спина опукла з довгими щетинками, що сидять на білих горбках. У самця тіло подовжене оранжево-червоне 0,26-0,28 мм. Личинки 0,16-0,18 мм, має три пари ніг. Німфи мають уже чотири пари ніг, як дорослі кліщі.

Зимують яйця на корі в розвилках гілок, біля основи бруньок, на плодових утворах. Народження личинок збігається з фазою рожевого пуп'янка яблуні. Вони оселяються на листі.

Шкідник має 3-6 поколінь. Пошкоджує яблуню, сливу, грушу, вишню. На листках спочатку з'являються світло-жовті плями вздовж жилок, потім весь листок стає тьмяно-сірим. Дуже пошкоджені дерева мають сріблясто-сіре забарвлення

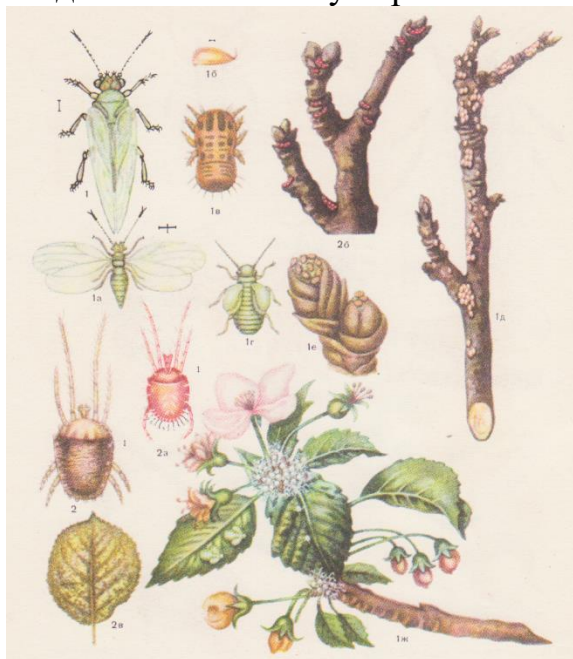
листя. Листя опадає, плоди недорозвиваються, дрібнішають і можуть передчасно обпадати.

Червоний яблуневий кліщ

1 – самка; 2 – самець; 3 – личинка; 4 – німфа; 5 – скупчення зимуючих яєць на гілці; 6 – яйце; 7 – шкарлупа яйця після виходу личинки; 8 – пошкоджена розетка листків, на якій видно кліщів, їх личинки і німфи.

Бурий плодовий кліщ. Клас павукоподібних, ряд акариформних, родина бриобійд. Самка 0,56-0,62 мм червоно-бурого кольору. Спинні щитки короткі. Самці до 0,3 мм. Зимують яйця на корі пагонів і гілок. Народження личинок збігається з цвітінням яблуні. Влітку самки відкладають на листя по 45 яєць. Шкідник має 4-5 поколінь. Пошкоджує яблуню, сливу, груші, абрикоси, персик та інші плоди. Характер пошкодження такий як у червоного плодового кліща.

Яблунева медяниця та бурий плодовий кліщ

1 – яблунева медяниця; 1а – вона ж з розправленими крилами; 1б – яйце; 1в – личинка; 1г – німфа; 1д – зимуючі яйця на гілці яблуні; 1е – личинки на розпускаючі бруньках; 1ж – квітуча гілка пошкоджена личинками і німфами (білі кульки і ниточки – медвяна роса, яку виділяють личинки і німфи);

2 – бурий плодовий кліщ; 2а – личинка; 2б – зимуючі яйця на гілці; 2в – пошкоджений листок

2. Гризучі шкідники бруньок і листків плодових культур

Білий американський метелик. Ряд лускокрилих, родина ведмедиць. Шкідник належить до об'єктів внутрішнього і зовнішнього карантину. Метелики сніжно-білі з чорними цятками на крилах. Розмах крил 25-36 мм. Тіло в густих білих волосках.

Гусениці бархатисто-коричневі, довжина тіла 36 мм. Зимує лялечка під відмерлою корою дерев, у тріщинах парканів, переважно в сухих місцях.

Метелики вилітають в травні і відкладають яйця на нижній бік листя. Яйця іноді самка прикриває білими волосками з черевця. Гусінь має сім віків розвитку. До п'ятого віку включно живе колоніями в павутинних гніздах, потім розповзається і в шостому та сьомому віках живе поодинокі.

Шкідник має 2 покоління в рік, але в теплі роки може бути 3 покоління.

Гусінь пошкоджує більше 230 видів рослин, найчастіше шовковицю, клен, яблуню, грушу, сливу, айву. Вона спочатку зішкрібає епідерміс з нижнього боку листка, потім робить в листку невеликі отвори, в 4-5 віці грубо об'їдає листя з країв, а потім з'їдає повністю разом з жилками.

Білий американський метелик

1 – метелик; 2 – самка, яка відкладає яйця на листок; 3 – самець; 4 – гусениці об'їдаючи листок; 5 – лялечка, вид з нижньої сторони; 6 – лялечка вид збоку; 7 – кремастер лялечки

Яблунева міль. Ряд лускокрилих, родина горностаєвих молей. У метелика передні крила сірувато-білі, з трьома рядами чорних цяток. Розмах крил 18-20 мм.

Гусениця сірувато-жовтого кольору, завдовжки до 12 мм, з двома поздовжніми рядами чорних цяток на спині.

Шкідник монофаг – пошкоджує тільки яблуню.

Зимує гусінь першого віку під щитками на корі тонких гілок. Гусениці заглиблюються в тканину листка і мінують його, він буріє в верхівковій частині де живе гусінь. В міні живе гусінь 10-12 днів. В період цвітіння гусінь виходить з мін і починає об'їдати листя ззовні. Верхівкове листя пагонів вона обмотує павутиною і влаштовує великі гнізда, всередині яких живе. Переходить на сусідні гілки, де утворює нові гнізда. Заляльковується гусінь в гнізді, кожна плете кокон.

Яйця самка відкладає на кору тонких гілок черепицеподібно під щиток. Через 3-4 тижні народжуються гусениці, які і зимують.

Яблунева міль та плодова міль

1, 1а, 1б – метелики яблуневої молі; 1в – яйцекладки на гілці яблуні; 1г – молодий листок пошкоджений гусеницями до виходу їх з міни; 1д – павутинне гніздо ; 1е – кокони. 2 – плодова міль; 2а – павутинне гніздо з гусеницями і лялечками.

Кільчастий шовкопряд. Ряд лускокрилих, родина коконопрядів. У самки розмах крил до 42 мм, передні крила червоно-коричневі, з широкими темно-бурими смугами, задні одноколірні. Самиця до 32 мм, передні крила світло-жовті. Гусениці до 55 мм, спина з поздовжніми, білими і чорними смугами.

Зимують гусениці в оболонках яєць. Яйця самка відкладає щільним кільцем навколо пагонів від 100 до 400.

Гусінь живиться листям, залишаючи тільки центральну жилку, пошкоджує і пуп'янки, вона влаштовує павутинні гнізда в розвилках гілок. Заляльковується в павутинних коконах між листям. Лялечка розвивається близько двох тижнів. Літ метеликів починається з кінця червня і липень. Шкідник має одне покоління.

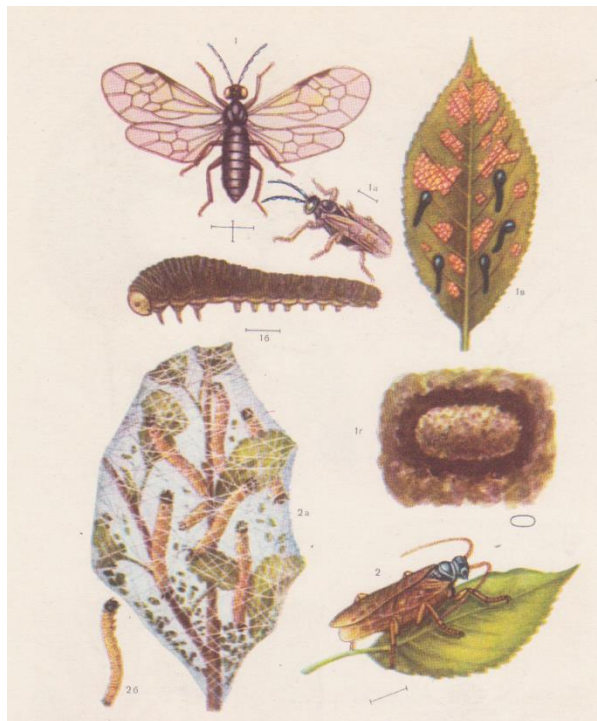
Кільчастий шовкопряд

1 – самка; 2 – вона ж з складеними крилами; 3, 4 – самці; 5 – відкладені яйця на пагоні; 6 – павутинне гніздо молодих гусениць; 7 – гусениця, яка пошкоджує листок; 8 – кокон; 9 – лялечка, вилучена з кокона

Вишневий слизистий пильщик. Ряд перетинчастокрилих, родина справжні пильщики. Доросла комаха чорна, довжина тіла 4-6 мм. Гусениця зеленувато-жовта, вкрита чорними смугами, довжина тіла до 10 мм.

Зимує гусениця в коконі у ґрунті. Заляльковується пізно весною. Виліт метеликів у травні-липні. Розмножуються найчастіше партеногенетично. Самка відкладає по одному яйцю в тканину листка з нижнього боку.

Шкідник має від одного до трьох поколінь. Пошкоджує вишню, черешню, сливу, терен, айву, грушу, глід, кизильник. Личинки живляться, зішкрібаючи м'якоть листка з верхньої сторони, залишаючи цілою шкірку нижньої сторони листка, тобто односторонньо скелетують його.

Вишневий слизистий пильщик та грушевий звичайний пильщик

1 – вишневий слизистий пильщик; 1а – він же з складеними крилами; 1б – личинка; 1в – листок пошкоджений личинками; 1г – кокон в ґрунті. 2 – грушевий звичайний пильщик; 2а – павутинне гніздо з личинками; 2б – личинка